

Povilas Juodelis,

Žurnalas „Valstybė“

2013 m. lapkričio 24 d. 12:50

Kaip kasmet Lietuvos kelininkus žiema užklumpa netikėtai, taip ir stojant į aukštąsias mokyklas situacija kiekvienais metais kartojasi – vienos populiariausių išlieka vadybos, teisės ir ekonomikos studijos. Daugiau nei 58,2 proc. pirmakursių 2013 m. pasirinko humanitarinių, menų ir socialinių mokslų kryptį. Po šiomis kryptimis besislepiančias profesijas vienas šių eilučių autoriaus dėstytojas prieš gerą dešimtmetį apibūdino taip: „Susitarkite su tuo, kad pinigų jūs neturėsite.“

Pamenu, tuomet visi pirmakursiai tyliau ar garsiau nusijuokėme. Prieš akis buvo visos studijos ir kiekvienas mintyse valiūkiškai pašėmė savo ateitį, kurioje jokiam nepritekliui vietos nebuvo. Teisė, vadyba, ekonomika – juk ant jų stovi dabartinė ekonomika. Kaip bus galima neturėti gero darbo? Tačiau rinkos dėsniai jaunatviškoms svajonėms abejingi.

Dabar įdomiausia šį procesą stebėti iš šono. Buvai vienas tų, kurie taip pat rinkosi socialinių ir humanitarinių mokslų kryptį, susidūrei su skaudžia realybe ieškant darbo, pakeitei profesiją, šiaip ne taip išlaviravai darbo rinkoje ir viliesi, kad rašančių žmonių dar kurį laiką reikės. Ir... slapta baltai pavydi tiems, kurie pasirinko inžinieriaus, programuotojo ar medicinos darbuotojo kelią. Atrodo, kad šių profesijų atstovams XXI a. badauti neteks.

Pasauliui reikia slaugytojų!

Skyrelio pavadinimas lazdos nė kiek neperlenkia. Būtent šių specialybių atstovai [JAV](#) ir Didžiojoje Britanijoje įvardijami kaip tie, be kurių pasaulis nesisuks. Vieno prestižiškiausių pasaulio verslo žurnalų „Forbes“ sudarytame paklausiausių ateities specialybių sąrašo viršuje – medicinos ir informacinių technologijų ([IT](#)) srities atstovai. Tokias prognozes paaiškinti nesunku.

Daugelis yra girdėję, kad pasaulis vis labiau susiduria su senėjimo problema. Nors gyventojų skaičius sparčiai auga, priaugis koncentruojasi besivystančiose ir trečiojo pasaulio šalyse. Tuo metu išsivysčiusiose valstybėse grėsmingai auga senų žmonių skaičius. Valstybės ir visuomenės pareiga – pasirūpinti savo silpnesniais atstovais, todėl išlaidos medicinai nuolat auga. Vyresni žmonės daug dažniau susiduria su sveikatos problemomis, tad labiausiai trūksta kasdienės priežiūros. Slaugytojų darbo rinka JAV kasmet auga daugiau nei 10 procentų. „Forbes“ prognozuoja, kad iki 2020 m. šios profesijos atstovų reikės vis daugiau. Augant paklausai, auga ir jų atlyginimas. Lygiagrečiai didės ir reikalavimai, keliami jų kvalifikacijai, nes kasmet daugėja ir senų žmonių, susiduriančių su vienokiais ar kitokiais demensiniais sutrikimais, – jų priežiūrai reikia kvalifikuotų slaugytojų, nes artimieji bet kam savo tėvų globoti nepatikės.

Darbo medicinos srityje atsiras ne tik slaugytojams. Šiuolaikinėje darbo rinkoje labai svarbu, kad žmogus kuo mažiau sirgtų, o susirgęs – kad kuo greičiau atsigautų. Tai aktualu ne tik darbdaviams, bet ir apie savo karjerą galvojantiems darbuotojams. Aukšto medicinos lygio užtikrinimas – daugelio Vakarų valstybių strateginis tikslas, daugelyje šalių sveikatos apsaugos ministerijų darbas matuojamas paprasčiausiu rodikliu – ligos dienų, tenkančių vienam darbuotojui, skaičiumi per metus. Jau seniai įrodyta, kad kuo mažesnis ligos dienų skaičius – tuo naudingiau ekonomikai. Investicijos į medicinos apsaugą netrunka atsipirkti kitais būdais. Tad darbo atsiras visiems nuo bendrosios praktikos gydytojų iki chirurgų. Beje, JAV labai sparčiai auga epidemiologų poreikis. Tai žmonės, kurie tiria įvairių su sveikata susijusių įvykių ir veiksmų populiacijoje atsiradimą bei plitimą ir užtikrina jų kontrolę bei profilaktiką. Anot „Forbes“, iki 2020 m. JAV šių specialistų poreikis didės daugiau nei trečdaliu kasmet. Nors jie vidutiniškai ir uždirba mažiau nei chirurgai ar kiti medicinos specialistai, prognozuojama, kad darbo jiems netrūks. JAV šiuo metu jau kelerius metus sėkmingai vykdo medicinos reformą, kurioje svarbią vietą užima epidemiologų įdarbinimas visose sveikatos priežiūros grandyse. Jei kokiame regione kyla viena ar kita epidemija, ji greitai numalšinama ir neplinta. Kadangi specialistai dirba visose grandyse, ligos net neišsėina už palatos ribų. Beveik visose valstijose jau kelerius metus nebefiksuojama ūmių sezoninių ligų protrūkių, kurie išbalansuoja ne tik žmonių gyvenimą, bet ir visą ekonomiką. [Lietuvai](#) tai būtų naujovė, nes kasmet rudenėjant mūsų šalyje prasideda gripo plitimas ir šalies darbingumo rodikliai sminga žemyn. Spėjama, kad šią sistemą netrukus pradės

kopijuoti ir kitos valstybės, ypač Europos Sąjungos (ES) narės.

Interneto amžius

Šiuolaikinis verslas ir net kasdienis gyvenimas išsivysčiusiose šalyse nebeįsivaizduojamas be interneto, tad viskas, kas su juo susiję, dar ilgai bus paklausu, ir darbo atsiras visiems. Milijardai kilometrų laidų, kompiuterių, serverių, pašto dėžučių, interneto svetainių ir bandymų į juos įsilaužti. Kiekvienai sričiai reikia specialistų, kurie žino, ką daro, ir moka padaryti tai dar geriau. Interneto rinkos augimas nesvetimas ir Lietuvai.

Specialybių, vienaip ar kitaip susijusių su IT, yra labai daug, bet „Forbes“ nurodo kelias, be kurių tiesiog nebus galima išsiversti ir kurių paklausa nuolat augs. Pirmiausia, visų sričių programuotojai ir programų architektai. Jei su IT sritimi esate menkai susipažinę, turbūt tik blankiai įsivaizduojate, kas slepiasi po paprasčiausiu mygtuko paspaudimu internete. Juk kažkas turėjo suprogramuoti, kad paspaudimas jus nuvestų ten, kur jūs norite, kažkam reikėjo sukurti sistemas, kurios fiksuotų jūsų paspaudimą ir įtrauktų į apsilankymų statistiką, pasirūpinti, kad naršymas būtų saugus, tobulintų sistemą, kad svetainė „suktųsi“ greitai ir be trikdžių... Lygiai taip pat kažkam reikėjo išgerti dešimtis litrų kavos ir praleisti daug darbinių naktų be miego, kad jūsų naudojama apskaitos, planavimo ar buhalterijos programa veiktų taip, kaip reikia. Kiekviena programėlė, programa ir interneto svetainė – tai nesibaigiančios programavimo kodo eilutės, tad mokantiesiems jas kurti prognozuojami vieni geriausių vidutinių atlyginimų visoje darbo rinkoje tiek JAV, tiek visame pasaulyje.

Antra svarbiausia IT sritis – grafika ir viskas, kas su ja susiję. Praėjo laikai, kai interneto svetainės buvo vos kelių spalvų ir jose dominavo tekstas. Šiandien skubančiam vartotojui reikia geros vaizdo medžiagos, nes komunikuoti piešiniais galima daug greičiau. Ar tai būtų paprasčiausia instrukcija, kaip apsipirkti internete, ar jūsų įmonės prisistatymas, niekam neįdomu skaityti jūsų strategijas ir ataskaitas – geras dizaineris jūsų A4 puslapio dydžio raštišką prisistatymą gali paversti vos keliais skaičiais ir piešiniais, į kuriuos vos pažvelgus viskas bus aišku. Tiesa, kalbama, kad vaizdiniai sprendimai tampa populiareni, nes žmonės mažiau skaito ir kasdien vis labiau skuba, o tai jau iš principo nėra gerai, bet burtas jau mestas. Piktintis dabartimi nėra kada, nes kol jūs pyksitės su realybe, jūsų konkurentai nelauks. Vienintelis būdas išsiskirti – tiesiog būti gražesniems. Internete.

Trečia pagal paklausą IT sritis JAV – IT konsultantai. Tai visos IT sistemos darbiniai arkliukai, kurių darbas – išaiškinti vartotojams ir darbuotojams, ką jie daro ne taip, kaip daryti geriau ir paprasčiau. Praėjo tie laikai, kai daugiau ar mažiau kiekvienas, dirbantis su kompiuteriu, apie jį šiek tiek išmąnydavo. Šiandien niekas nenori galvoti apie tai, kaip kompiuteris veikia, tiesiog reikia, kad jis veiktų gerai. Jei vis dėlto kas nors negerai – vienas skambutis telefonu, ir problema greitai išsprendžiama, tad jūs galite tęsti darbus. Tai supaprastintas modelis, bet labai panašiu principu mūsų šalyje atsirado ir banko „[Barclays](#)“ klientų aptarnavimo centras. Lietuviai nuotoliniu būdu sprendžia banko klientų ir darbuotojų problemas visame pasaulyje. Taip greičiau ir pigiau nei kiekvieną jų išmokyti kompiuterių ir programų inžinerijos. Beje, tokia pati situacija fiksuojama ir automobilių sektoriuje. Jei jūsų tėčiai patys galėjo pasitaisyti automobilį, tai didelė tikimybė, kad jūs patys žinote mažiau, o jūsų vaikai tam laiko visai nebegaiš – sumokės, kad problemą išspręstų meistrai. Sutaupyta laiką galės skirti savo karjerai, kuri užtikrins, kad pinigų tam jie turės. Taip nutiko Vakarų Europoje, kur paprastas pilietis net tepalo į variklį pats nebepila. Taip anksčiau ar vėliau nutiks ir Lietuvoje. IT sritis jau irgi ten, tad darbo specialistams dar ilgam užteks.

Visi keliai veda į Romą

O kas tiesia kelius? Teisingai, inžinieriai. „Forbes“ prognozuoja, kad įvairių inžinerinių specialybių atstovams darbo ateityje visuomet pakaks. Ir jokia čia naujovė. Taip buvo kone nuo pat civilizacijos gimimo, kai atsirado pirmieji miestai. Ar tai būtų paprasčiausias gyvenamasis būstas, ar milžiniškas dangoraižis, statybos inžinieriams prognozuojama šviesi ateitis. „Forbes“ juos laiko netgi svarbesniais už architektus, kurių rinkai reikia ne tiek jau ir daug, nes visą pagrindinį darbą nudirbs įvairių grandžių inžinieriai.

Čia dar reikia atsiminti ir ES tikslus pasiekti, kad nuo 2020 m. kiekvienas naujas Europoje pastatytas pastatas būtų pasyvusis, nes tokių pastatų projektavimas ir statyba – jau laiptelis aukštyn. Neprisitaikiusieji bus išstumti iš rinkos, o energijos nestokojantiems jauniems specialistams atsiras daug galimybių. Beje, darbo Europoje ras ir automobilių inžinieriai. ES ateitis – naujos kartos vidaus degimo varikliai, kurie labiau tausoja aplinką nei senieji, ir elektromobiliai (arba dar neišstobulinta vandenilio technologija). Galbūt Lietuvoje automobilininkams ir nebus daug darbo, bet Vokietijoje, Italijoje ir Prancūzijoje šių specialistų poreikis tikrai išaugs.

Prie inžinerių „Forbes“ priskiria ir įvairių sričių gamybos inžinierius, dar kartais vadinamus inžinieriais vadybininkais ar pamainos vadovais. Tai vidurinės grandies vadovai, turintys

specialų išsilavinimą ir galintys sėkmingai organizuoti darbą gamybos įmonėse. Daugelis įmonių šiandien naudoja aukštos kokybės įrenginius, gamybos procesai automatizuoti, išmokyti juos valdyti paprastus darbininkus nesunku, bet užtikrinti visos linijos tinkamą veikimą gali tik gabūs gamybos vadovai. Jie ir yra tas darbinis arkliukas gamybos įmonėse, kuris užtikrina, kad viskas eitų kaip iš pyркės. Ir nors verslo žurnalai mieliau rašo apie internetą, IT, debesų technologijas ar bioinžinerijos stebuklus, nereikia pamiršti, kad pasauliui visuomet reikės kokybiško plieno, cemento, batų, pieno ir t. t.

Ką rinktis lietuviui?

Straipsnio pradžioje tyčia neužsiminiau apie populiariausią Lietuvos jaunimo pasirinkimą, ką studijuoti. Nors ekonomika, teisė ir vadyba labai populiarios, vis dėlto daugiausia Lietuvos studentų panorą studijuoti mediciną (pagal paraišką pirmu numeriu). Įvertinus pasaulio tendencijas, tai labai protingas ėjimas. Kita vertus, lietuvių pasirinkimui daugiau įtakos galėjo turėti ir gydytojų paklausa Europoje. Lietuvai, kaip valstybei, tai tampa rimta problema, kai vos baigę studijas lietuvių gydytojai darbo skuba ieškoti svetur. Lyginti Lietuvos ir Vakarų Europos šalių sveikatos sistemų net neverta, nes tai skirtingos svorio kategorijos sportininkės. Jaunus žmones vilioja karjeros perspektyvos, naujausia įranga, laboratorijos ir, žinoma, atlyginimas. Net nereikia būti gydytoju. Spauldoje – šimtai istorijų apie sėkmingai Vokietijoje, Norvegijoje ir Didžiojoje Britanijoje įsidarbinančius slaugos darbuotojus iš Lietuvos. Tos pačios senėjimo problemos ten jau dabar labai aktualios ir ateityje tik dar labiau didės, tad darbo atsiras.

Džiugina ir tai, kad metai iš metų viešojoje erdvėje kartojant, jog jaunimui reikia rinktis inžinerines specialybes, tai ėmė duoti vaisių. Šiomet technologijos mokslus pasirinko 2,5 proc. daugiau abiturientų nei 2011 m., fizinių mokslų – 0,5 proc., biomedicinos – 3,9 proc. daugiau. Prognozės rodo, kad šie skaičiai ir toliau augs. Turbūt tam įtakos turi ir tėvai – reikia tikėtis, kad tai jie skatina vaikus rinktis perspektyvesnes mokslo sritis. Jeigu kartojimas duoda naudos, būtina tai daryti dar aktyviau, ir gal jau po penkerių metų aukštosios mokyklos rengs specialistus, kurie turės galimybę užsidirbti ir mokėti solidžius mokesčius. Tuomet ir humanitarams klius daugiau, nes jų liks mažiau. Juk jų darbas irgi svarbus, netgi labai, bet kokybiškai jie dirbs tik tada, kai visuomenė galės sau leisti juos išlaikyti ir turės už ką rašyti jų kuriamus vaisius.

© Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija

<http://www.delfi.lt/verslas/manolitai/profesijos-kuriu-atstovai-xxi-a-nebadaus.d?id=63295052#ixzz2ljuRAZ5t>

Informaciją parinko

karjeros koordinatore